

ה-weekend והאור הישראלי

דן בן-דוד

הרעיון לעבור לשבוע עבודה במתכונת ה-weekend המערבי – חופש בימי שבת וראשון, במקום בשישי ובשבת – נשמע לאחרונה בתדירות הולכת וגוברת. בגלל אילוצי השבת והאופי יוצא הדופן שקיבל בישראל יום שישי, הדיון נסב למעשה על מעבר לארבעה וחצי ימי עבודה, או אולי אפילו ארבעה – כדי לגשר על האילוצים. אפשרות אחת המועלית בהקשר זה היא הארכת שעות העבודה בשאר ימי השבוע, כדי להשלים את שעות העבודה שייאלצו לאיבוד כתוצאה משילוב סוף השבוע המערבי עם האילוצים הנובעים מאופיים של ימי שישי במדינת ישראל.

מה שלא מובא בחשבון במסגרת ההצעה הזאת זו העובדה, שגם כיום הישראלים עובדים יותר שעות מתושבי מרבית המדינות המפותחות, אבל פריון העבודה שלהם הוא בין הנמוכים במערב. הנחת יסוד בתורת הכלכלה היא שהתפוקה השולית פוחתת כך שהגדלת מספר שעות העבודה ביום עלולה להקטין עוד יותר את הפריון הישראלי הנמוך ממילא.

אפשרות אחרת שנזרקה לחלל האוויר מתמקדת בקיצור שעות העבודה השבועיות, ואז עולה השאלה האם זה יבוא על חשבון שכר העובדים שיקטן, או על חשבון המעסיקים, שיקבלו פחות תוצר אך יאלצו לשלם אותו שכר. יש הטוענים, כי תרבות הפנאי שתפתח בעקבות קיצור שעות העבודה תגדיל את הפדיונות ותקטין את הפגיעה הכלכלית, לפחות בקרב חברות העוסקות בתחומי הפנאי. אך בכמה ניתן להגדיל את הוצאות הפנאי במדינה ש-50% מאזרחיה אינם משלמים כלל מס הכנסה בגלל שכרם הנמוך?

עד כאן הדיון הקונונציונלי והמקובע. אלא שבעזרת קצת חשיבה מחוץ לקופסה, ניתן למצוא פתרון פשוט למדי – כזה המחייב תפנית שהיא יותר תרבותית מאשר דתית. למעשה, נתוני הפתיחה של ישראל טובים יותר מאלה של ערים כמו ניו יורק, לונדון ופאריס, שבהן יש אוכלוסיות יהודיות דתיות גדולות שעובדות.

ב-21 בדצמבר, היום הקצר ביותר בשנה, יש שמונה שעות אור בלונדון ובפאריס, תשע שעות אור בניו יורק – ועשר שעות אור בישראל. השמש זורחת בפאריס ב-8:41, בלונדון ב-8:03, בניו יורק ב-7:16 ובירושלים ב-6:35. הפעלת שעון קיץ בישראל במשך כל השנה תפתור את בעיית ה-weekend באיבחה אחת. השמש תזרח ב-7:35, בדומה לערים האחרות, אך תשקע הרבה יותר מאוחר בישראל. כאשר השמש הישראלית תשקע ב-17:39 ביום הקצר ביותר בשנה – ומאוחר יותר בכל שאר ימות השנה – אין כל מניעה שיום שישי יהפוך ליום עבודה רגיל, כמו בכל שאר העולם המתועש. הדתיים במדינות אחרות מצליחים להתמודד עם כך, ובישראל ההתמודדות הזאת תהיה קלה אף יותר בעבורם והם כמובן ירוויחו את החופש בימי ראשון.

מה שנותר הוא רק השאלה התרבותית: האם אנחנו מוכנים לוותר על אחד מסימני ההיכר המייחדים את המדינה היהודית – האווירה יוצאת הדופן של כניסת השבת? כאדם חילוני לחלוטין, אינני בטוח שהייתי בוחר בחלופה שהצעתי לעיל. אך לפחות הבחירה הופכת להרבה יותר פשוטה ומוציאה מהדיון את הסוגיות הכלכליות המרכזיות שהעיבו עליו עד כה.